

Maturitní okruh č. 14

FINANČNÍ TRH

ZVLÁŠTNÍ FORMA TRHU

Finanční trh - je zvláštní formou trhu, kde je účast kupujícího podmíněna jeho investičním vkladem.

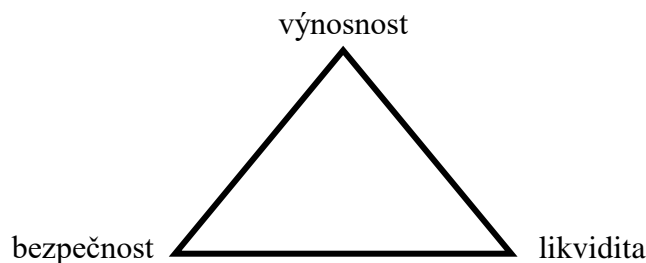
Investice - je vědomý odklad dnes existující kupní síly.

Finanční trh tedy představuje místo, kde se setkává poptávka po penězích a cenných papírech s jejich nabídkou (kupující tedy uskutečňují investice).

Poptávka na finančním trhu je motivována třemi navzájem se potlačujícími kritérii:

- 1. výnosnost** - tzn. očekávaná míra zisku investice (tzv. rentabilita);
- 2. bezpečnost** – tzn. pravděpodobnost udržení hodnoty investice alespoň na nominální výši (tzn. „získat zpět alespoň to, co jsme vynaložili);
- 3. likvidita** – tzn. snadná obchodovatelnost.

Tato kritéria tvoří jakýsi trojúhelník – jednotlivá kritéria se navzájem ovlivňují (např. čím vyšší je výnos investice, tím je většinou nižší její bezpečnost, nebo čím je vyšší likvidita, tím je většinou nižší výnosnost atd.).

Finanční trh se člení na:

- a) peněžní trh;**
- b) kapitálový trh.**

PENĚŽNÍ TRH

- je trh krátkodobých peněz;
- předmětem obchodu je krátkodobý kapitál, který představují **krátkodobé** obchodovatelné **cenné papíry** se **splatností do jednoho roku**;
- peněžní trh si můžeme představit jako síť bank, prodejců a kupců a zprostředkovatelů;
- obchoduje se zde např. se směnkami a státními pokladničními poukázkami (dále sem patří např. hotovost, šeky, krátkodobé úvěry atd.).

S obchodováním s cennými papíry souvisí dva pojmy:

1. **nominální hodnota** – částka v penězích, vyznačená na cenném papíru (na kterou je cenný papír vystaven);
2. **tržní hodnota** – cena vyplývající z okamžité nabídky a poptávky (za kterou se s cennými papíry obchoduje).

Motivy nákupu těchto cenných papírů:

- očekávaný výnos;
- vysoká likvidita (snadno se prodají);
- nízké riziko ztráty – u cenných papírů, za které ručí stát.

Zvláštní postavení má **mezibankovní trh** - tyto obchody reguluje ČNB. Každá banka řídí svoji likviditu – tzn.: denně sleduje svoji zásobu hotových peněz a dle potřeby ji doplňuje nebo přebytek přesouvá do jiných bank – formou úvěrů.

KAPITÁLOVÝ TRH

- předmětem obchodu je dlouhodobý kapitál, tzn. **dlouhodobé cenné papíry** se **splatností nad 1 rok**;
- obchoduje se zde zejména s akciemi, státními a podnikovými obligacemi, hypotečními zástavními listy (dále sem patří např. termínované vklady, dlouhodobé úvěry, majetkové listy atd.);
- obchody se uskutečňují na **burze cenných papírů** (obchodovat zde lze jen prostřednictvím zprostředkovatelů – burzovních makléřů).

Motivy nákupu těchto cenných papírů:

- očekávaný výnos;
- očekávaný růst jejich tržní hodnoty;
(je zde ale obvykle i vyšší míra rizika!)

Rozlišujeme:

1. **primární trh** – tzn. trh nově emitovaných (vydaných) cenných papírů;
2. **sekundární trh** – trh s již dříve emitovanými cennými papíry (jde vlastně o jejich *redistribuci – přerozdělování* mezi různé vlastníky);

Zvláštní postavení má **trh zahraničního kapitálu**, který se dělí na:

1. **devizový** – jedná se o zahraniční obchody, které ovlivňují nabídku a poptávku po národních měnách;
2. **trh drahých kovů** – zejména trh zlata, stříbra a platiny (měřicí jednotkou hmotnosti zlata je *trojská unce = 31,1034 g zlata*).

CENNÉ PAPIRY

- jsou to listiny, které představují pohledávky jejich vlastníků (věřitelů) vůči jejich výstavcům - emitentům (dlužníkům);
- slouží jako doklad o uskutečnění majetkové (peněžní) transakce;
- jsou zbožím, předmětem kapitálového trhu.

Druhy cenných papírů:

1. **peněžní vklady** - dokladem jsou vkladní knížky (vystavují je banky, spořitelny atd.), dále sem patří sporožirové, postžirové, devizové a běžné účty – dokladem jejich vlastnictví jsou příslušné smlouvy s bankami, spořitelny atd.;

2. **depozitní certifikáty** – cenné papíry vystavené bankami. Potvrzují se jimi, že byla uložena určitá částka peněz na stanovenou dobu a za určený úrok;

3. **dluhopisy** - majiteli dluhopisu se pravidelně vyplácí část vkladu, úroky, popř. i prémie.

Typy dluhopisů:

a) **pokladniční poukázky** – krátkodobé státní dluhopisy (jsou emitovány státem);

b) **obligace**

- *dlouhodobé státní obligace* – vydává je stát;

- *podnikové nebo komunální obligace* – vydávají je velké podniky nebo obce atd.;

c) **hypoteční zástavní listy** – dlužníkem je banka, která získá prodejem těchto listů peníze (z takto získaných peněz banka poskytuje úvěry většinou na nemovitosti);

4. **akcie** – cenné papíry, s nimiž je spojeno právo akcionáře podílet se na řízení společnosti, na zisku a na majetkovém zůstatku po zániku společnosti. Podíl na zisku se nazývá *dividenda*;

zatímní listy – cenné papíry, které nahrazují akcie. Jsou vydávány v případě, že akcionář nesplatil dosud jmenovitou hodnotu akcie. Teprve po splacení a.s. vymění *zatímní listy* za akcie;

5. **pojistky a renty** - různé nabízené formy pojištění. Životní renty jsou proplácené z penzijních fondů buď pravidelně po smlouvenou dobu, nebo jednorázově;

6. **směnky** – krátkodobé cenné papíry, které představují jednostranný slib o výplatě peněz, výnosem směnky je úrok;

Placení směnkou – směnka je cenný papír, který musí mít stanovené náležitosti a obsahuje závazek výstavce (dlužníka) směnky, že zaplatí dlužnou částku ve stanovené době a na stanoveném místě.

Směnka je převoditelná na jinou osobu tzv. *indosamentem (rubopisem)*.

Rozlišujeme směnku:

- *vlastní* – tu vystavuje dlužník a zavazuje se v ní zaplatit v určitém čase, na určitém místě a určité osobě uvedenou částku peněz.
- *cizí* – její výstavce dává příkaz k zaplacení jiné osobě (např. své bance).
zde jsou 3 osoby:
 - a) *dlužník (výstavce, trasant)*;
 - b) *věřitel (remitent)*;
 - c) *směnečník (trasát)* – tzn. ten, kdo je zavázán směnku zaplatit, pokud ji přijal (akceptoval-např. banka).

Šek – tiskopisy šeků nebo šekovou knížku vydá klientovi jeho banka. Klient může vystavit pouze „krytý“ šek – tzn.: na jehož proplacení má na účtu dostatek peněz. Šek musí být vlastnoručně podepsán majitelem účtu, popř. osobou, která má oprávnění s účtem disponovat.

7. **odvozené cenné papíry** - tzn. transakce s cennými papíry jako takovými – např. uzavřené smlouvy o budoucích transakcích s cennými papíry, se sami stávají cennými papíry;

patří sem např.:

termínové kontrakty – závazky kupujících nebo prodávajících koupit nebo prodat v předem stanoveném budoucím termínu určité množství cenných papírů za určitou cenu;

opce – tzn. právo volby (právo v daném termínu a za danou cenu koupit nebo prodat předmět obchodu – např. akcie);

opční poukázky – vydávají se s obligacemi. Obligace pak poskytuje držiteli všechna práva a navíc dává právo ve stanovenou dobu a za stanovenou cenu v budoucnu koupit určitý počet akcií emitenta.